

LÄNSSTYRELSEN BLEKINGE LÄN

Avdelningen för samhällsutveckling
Petra Stråkendal
tf samordnare kulturmiljö
Tfn: 010-22 40 209
e-post:
petra.strakendal@lansstyrelsen.se

REMISSYTTRANDE

1 (3)

2016-03-08

Dnr: 430-4243-2015

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över remissen *Översyn av regelverket om kulturföremål*

Länsstyrelsen i Blekinge län har fått remissen *Översyn av regelverket om kulturföremål* (dnr Ku2015/02403/KL) från Kulturdepartementet för yttrande.

Regeringen beslutade i juni 2013 att ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att göra en översyn av regelverket om kulturföremål. Översynen skulle inbegripa en analys av hur kulturmiljölagens bestämmelser och berörda delar av kulturmiljöförordningen kan moderniseras och förenklas. Länsstyrelsen ges nu möjlighet att yttra sig över de ändringar i regelverket som förslagits.

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsens generella uppfattning är att stora delar av förslaget är bra, men att det finns anledning att påpeka vikten av att värna även de delar av kulturarvet som inte är unika eller har ett högt ekonomiskt värde.

Synkronisering med svenska lagar och EU-direktiv

Länsstyrelsen ser det som viktigt att ändra lagstiftningen efter EU:s direktiv genom att samma kategorier finns representerade. Sverige får samtidigt möjlighet att tillämpa EU:s direktiv om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bor från en medlemsstats territorium (2014/60/EU).

När det gäller den definition som EU använder, *Nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde*, anser Länsstyrelsen att den kan uppfattas för begränsande för Sveriges tolkning av det nationella kulturarvet. EU:s definition kan uppfattas som elitistiskt, att det endast är det unika och det högt ekonomiskt värderade, som är det viktigaste att skydda. Det representativa med ett mångfaldsperspektiv, som eftersträvas i de nationella målen för kulturmiljöarbetet, bör också inbegripa de föremål som tillhört merparten av befolkningen, d.v.s. bondekulturen. Denna kategori var ursprunget till utförelsegreringen. Eftersom det är upp till länderna själva att definiera sina skyddsnivåer har vi möjlighet att värna om mångfalden, både när det gäller klass och etnicitet.

Att till en viss del anpassa lagstiftningen till EUF-fördraget är bra, men vi kan också värna om den svenska modellen. Där görs inte urvalet enbart på det monetära värdet, utan föremålets kulturhistoriska värde och dess stora betydelse för den svenska historien ur ett riksperspektiv är det viktigaste. Enligt rapporten verkar lagen praktiseras enligt EU:s direktiv. Det är därför positivt att Riksantikvarieämbetet tänker arbeta med allmänna råd och förbättrade handläggningsrutiner, så att praxis blir mer samstämmigt med gällande lagstiftning. Att se kulturföremål som en samhällelig egendom och därmed främja en rad allmänna och offentliga intressen ligger även i linje med den riksintresselagstiftning som finns i miljöbalken. Samstämmighet med de andra kapitlen i kulturmiljölagen är relevant. Länsstyrelsen välkomnar även de specificerade bedömningskriterierna.

Postadress	Besöksadress	Telefon/Telefax	E-post/webbplats:	Org.nr
SE-371 86 KARLSKRONA	Skeppsbrokajen 4	010-22 40 000 010-22 40 223	blekinge@lansstyrelsen.se www.lansstyrelsen.se/blekinge	202100-2320

Motverka plundring och oreglerade flöden av kulturföremål

Handel med plundrade fornfynd är ett allvarligt problem, även inom Sveriges gränser. Exempel finns i rapporterna Ett Plundrat Kulturarv (Länsstyrelsen Gotland) och Skattskyddsprojektet (Länsstyrelsen Kalmar). För att stävja den illegala handeln med kulturföremål skulle ett intyg kunna användas på vissa sorters fornfynd. Intyget kan vara liknande det som införts för att visa att utrotningshotade djur är lagligt införskaffade

(<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/djur-och-natur/hotade-vaxter-och-djur/handel-med-hotade-arter/Pages/default.aspx>).

Svenska och utländska kulturföremål, allmogeföremål och kyrkliga inventarier

Diskussionen om föremålens ursprung är intressant eftersom effekten av att särskilja svenskt och utländskt ursprung, är dubbelt. Föremål, liksom människor, från andra länder är viktiga och har varit med om att skriva den svenska historien. Samtidigt har föremålen tagits ur sin kontext, där de bäst kan förstås, när de flyttats från sitt ursprungsland.

Att inte låta föremål framställda i utlandet ingå i de föremål av trä, ben osv. från tiden före 1650, skulle exkludera föremål som blivit kulturhistoriskt värdefulla för Sverige. Det kan t.ex. vara krigsbyten, som berättar om vår historiska krigföring eller kyrkliga medeltida föremål. Dessa bör inte uteslutas från tillståndsprovningen.

Utredningen vill inte längre ha någon särskiljning av allmogeföremål från övriga föremål. Länsstyrelsen anser att de fortfarande kan behöva skiljas åt, eftersom de inte värderas ekonomiskt högt i jämförelse med andra svenska föremål. De kan däremot ha ett stort värde som en del av det nationella kulturarvet.

Historiska kartor värderas inte högt rent ekonomiskt, men de kan ha oerhört höga värden som historiska källor till det svenska kulturlandskapet. Därför anser Länsstyrelsen att den ekonomiska värdegränsen för kategorierna *Träföremål och Textil* samt *Icke tryckt material, Arkiv av icke tryckt material och Vetenskapliga instrument, tekniska modeller och prototyper* inte ska vara så höga som 20 000 respektive 40 000 för de svenska föremålen. En uppdelning av svenska och utländska föremål bör finnas kvar gällande de ekonomiska gränsvärdena för dessa kategorier.

Nationellt register

Förslaget om ett nationellt register med föremål där utförelse avslagits är mycket bra. Även om inte ett masskydd av kulturföremål behöver utövas skulle man kunna skydda mer än bara en kärna av föremål med stora kulturhistoriska värden från utförelse ur landet.

Att återföra föremål till sina ursprungsländer borde eftersträvas när föremålen införts i landet på ett olagligt sätt, oavsett om det skett i nutid eller tidigare. Ur det perspektivet borde även ett register för de föremål som fått tillstånd att lämna landet upprättas, som en slags dokumentation. Ett register möjliggör tillsyn och uppföljning.

Statlig inlösen

Ett förnyat förslag till statlig inlösen är lämpligt. Ett aktuellt exempel är några tavlor från Skärva herrgård. Tavlorna som sålts till Kina, har fått utförelselförbud. Lagstiftningen skyddar tavlorna från utförelse med bedömningen att det är en nationell skatt. Tavlorna är idag inte tillgängliga och förvaras i ett magasin trots sitt höga kulturhistoriska värde. Det statsfinansiella läget anges vara orsaken i rapporten, samtidigt som kulturföremål kan ses som en resurs.

Föremålskategoriernas värdegräns

När det gäller föremålskategorin *Föremål av keramik, glas, sten, ben, horn, metall eller bärnsten* blir den nu mer synkroniserad till de arkeologiska fynden. Den ekonomiska gränsen är troligen för hög (40 000 kr) och bör sänkas. Effekten kan annars bli att föremål som har ett lågt ekonomiskt värde, men ett högt kulturhistoriskt, förs ut ur landet.

Föremålskategoriernas åldersgräns

Genom att sänka åldersgränsen från 100 till 75 år följer man den trend som finns inom skyddet av bebyggelse där man även börjar värdera det moderna kulturarvet mer än tidigare. Att räkna upp de ekonomiska värdegränserna eftersom det skett förändringar av konsumentprisindexdagen, känns relevant. Däremot att höja värdet för att minska tillståndsplikten inte bör vara en vägande orsak. Att göra skillnad på de olika nivåerna för de svenska och de utländska känns också relevant om det i realiteten är så att de svenska föremålen har ett mindre ekonomiskt värde.

Länstyrelsen anser att den ändrade tidsgränsen från 1650 till 1850 för arkeologiska föremål är bra och stämmer överens med 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Det är även bra att statligt ägda föremål omfattas av regelverket.

Olika åldersgränser för olika föremål kan skapa missförstånd. Det finns en risk att föremålen värderas efter sitt nuvarande ekonomiska värde och popularitet och inte efter deras kulturhistoriska värde.

Ta bort föremålskategorier

Att föremålsgruppen tapeter ska utgå kan vara problematiskt för de värdefulla gyllenlädertapeter som funnits i bostäder inom de högre stånden längre tillbaka i tiden. De kan heller inte flyttas över till kategorin läder eftersom den inte finns.

När det gäller kakelugnar så föreslås att denna kategori ska strykas och ingå i en annan kategori, där det kan hända att allmänheten inte kommer uppfatta att dessa behöver tillståndsprövas. Det finns ett exempel i Småland där en herrgård tömdes på alla kakelugnar vilka förmodas sålts till Tyskland. Det blev ett av skälen till att byggnaden inte förklarades som byggnadsminne.

Personliga prydnadsföremål har undantagits från lagstiftningen, men även de kan vara viktiga kulturhistoriska föremål, t.ex. smycken. En prövning om utförelse bör omfatta även dessa föremål.

Länstyrelsens övriga synpunkter

Den praxis som finns för tillfälliga utförelsetillstånd i samband med utställningar utomlands, bör även innefatta konservering av föremål i andra länder.

Namnet *inkunabler* bör bytas ut till tryckt bok.

Deltagare

I detta ärende har landshövding Berit Andnor Bylund beslutat och tf samordnare för kulturmiljö Petra Stråkendal varit föredragande. I ärendet har bebyggelseantikvarie Helena Rosenberg, arkeolog Magnus Petersson, antikvarie Karl-Oskar Erlandsson deltagit.

Berit Andnor Bylund

Petra Stråkendal

Kopia

Centralsdiariet

Ledningen

Deltagarna (via e-post)